

Bár természetesen már korábban, a múlt század hetvenes éveiben is gyakran találkoztunk – elsősorban dorogi és esztergomi irodalmi, művészeti rendezvényeken –, szorosabb kapcsolatba csak a nyolcvanas–kilencvenes évek fordulóján kerültem Kovács

98 Wehner Tibor

A SZERKESZTŐTÁRS

Emlékezés Kovács Lajosra

Lajossal, akinek a tevékenységét, működését körvonalazandó mindig kicsit zavarban vagyunk, mert íróként, szerkesztőként, pedagógusként, iskolaigazgatóként, helytörténészként, Dorog vá-

ros krónikásaként, múltjának kutatójaként egyként évtizedeken át rendkívül aktívan munkálkodott. Miután Monostori Imre főszerkesztő felkérésére 1988-ban, a Komárom megyéből való 1984-es kényszerű távozásom után visszatértem Tatabányára, és megkezdtem szerkesztői működésemet az *Új Forrás* című folyóirat szerkesztőségében, két évvel később megérkezett szerkesztőtársamul Kovács Lajos is, aki 1990-től a lap tényirodalom-rovatának gondozójaként tevékenykedett. Az ezt követő két évtizedben a havi ülések rendszeres találkozásai révén, és a lapszerkesztési feladatok megoldása által koordináltan rendkívül szoros munkakapcsolatban voltunk, de a szerkesztőségi kereteken túllépve is számos, elsősorban Dorog történetét, kultúráját, művészetét érintő, más területen is együttműködtünk. Vagyis kölcsönösen gondoztuk az *Új Forrás*nak írt cikkeinket és tanulmányainkat, illetve a folyóirathoz érkezett, külső szerzők által írt dolgozatokat, de Lajos mindezen túl komoly érdeklődést tanúsított irodalmi működésem iránt is: az 1998-as évfolyam első számában komoly tanulmányt közölt „*Mindig ugyanaz/ugyanaz a szöveg*”. Wehner Tibor szövegteremtő magánya és várakozása címmel. Meglehetősen gyér irodalmi recepcióm körében máig ez az egyik legjelentősebb, átfogó értekezés. (Sajnos ezt a gesztusát nem viszonzhattam: a Kovács Lajos által írt szépirodalmi művekről én nem írhattam, nem lévén bátorságom átlépni a művészettörténeti eszmefuttatások tartományából az irodalomkritika felségterületére.) Arra is volt példa, hogy Bombitz Attila irodalomtörténész meghívására Lajossal együtt vendégeskedtünk a Szegedi Tudományegyetemen, amely fellépésünkről 1997-ben a következő sorokkal emlékeztem meg művészeti naplómban: „... szép az este Szegeden: az egyetem Móra Ferenc Kollégiumában, a *Próbaolvasások* című rendezvénysorozat vendégei vagyunk Kovács Lajos szerkesztővel. Bombitz Attila irodalomtörténész és tanítványai kedvesen és megható érdeklődéssel hívtak meg és fogadtak. Kovács Lajos néhány találó megállapítással és kérdéssel bemutat, majd sok téma, számos ügy szóba kerülhet írásról, irodalomról, művészetről, szerkesztőségi

munkáról. Felolvasok néhány új, rövid szöveget. [...] Néhány kérdés, észrevétel hangzik el, rövid beszélgetés zajlik, és máris száguldunk egy belvárosi, éjszakai diáktanya felé. Végre szó kerülhet másokról is: Bombitz Attila mesél Peter Handke-kurzusáról, Szegedről és a diákokról, és a megszégyenítően alacsony egyetemi fizetéséről.”

99

A tatabányai szerkesztőségi találkozások alkalmával rendszeresen egyeztettük a más körben vállalt feladatokat, illetve programokat, így aztán gyakran találkoztunk a dorogi tárlatnyitókon – az irodalom mellett Lajos másik fő érdeklődési területe a képzőművészet volt, így minden dorogi vernissage-on jelen volt a közönség soraiban, de gyakran ő maga is vállalt egy-egy kiállítás-bevezetőt, vagy írt kiállítás-kritikát vagy alkotói portrét –, valamint együtt léptünk fel a dorogi, az esztergomi és tatabányai, valamint dunaszerdahelyi könyv- és lapszámbemutatókon. Az ezredfordulót követő években két nagyszabású közös munkánk volt, amelynek eredményeként egy nagyon szép nyomdai kivitelben megjelent művészeti album, és két fontosnak minősíthető folyóirat-szám született meg. Közös munkánk eredményeként 2008-ban látott napvilágot dr. Zsembery Dezső nyugalmazott főorvos műgyűjteményének képes katalógusa – amely kollekcio súlyponti anyagát a Doroghoz, illetve a Komárom-Esztergom megyéhez kötődő művészek és művek alkotják –, majd 2013-ban és 2014-ben nyújtottuk át az olvasóknak a közösen, illetve Virág Jenő főszerkesztővel együtt összeállított, a 20. századi dorogi alkotóművészek, illetve a város jelenkori alkotóművészeink antológiájaként megszületett *Art Limes*-folyóirat-számokat. Meggyőződésem, hogy e munkákat – az ugyancsak Kovács Lajos társszerkesztésében megvalósult, két kiadásban is megjelent *Dorogi lexikon* mellett – a város immár nélkülözhetetlen kulturális-művészeti szakirodalmi forrásanyagaként forgathatják az érdeklődő olvasók.

Mindezt a szerteágazó, hallatlan sok munkát követelő szerkesztői tevékenységet Kovács Lajos megannyi más feladatvállalásával – a tanítással, az iskolaigazgatással, a történelmi és az írói munkássággal – párhuzamosan, hallatlan munkabírással, nem lohadó aktivitással, lelkes kutatói elhivatottsággal végezte, és pontosan kidolgozott, fontos történéseket elemző-megvilágító munkákkal gazdagította szűkebb pátriájának kulturális-művészeti-irodalmi örökségét. A rendkívül összetett, gazdag Kovács Lajos-életmű így cáfolja meg – ékesen és meggyőzően – a kissé cinikusan, az általánosságok szintjén megfogalmazott „senki sem pótolhatatlan”-vélekedést.